

Rákosy Gergely Brigitte Bardot

Autor: Borbély Sándor

Übersetzung: Dipl.- Ing. Björnstjerne Zindler, M.Sc.

www.Zenithpoint.de

Erstellt: 6. April 2023 – Letzte Revision: 28. Mai 2023

Inhaltsverzeichnis

1	Brigitte Bardot - hu	3
2	Brigitte Bardot - de	5

Literatur

[Bor] Borbély Sándor. Kritik an: Rákosy Gergely: Brigitte Bardot. Szegedi Tudományegyetem, wahrscheinlich aus Eigenverlag: Szépirodalmi Könyvkiadó 1968.

1 Brigitte Bardot - hu

[Bor]

RÁKOSY GERGELY: ELMARASZTALVA: BRIGITTE BARDOT

Úgy vélem, fölösleges és méltánytalan ennek az elbeszéléskötetnek az értékeit aszerint latolgatni, hogy a meglehetősen későn kiadóhoz jutó írójának csak második novellás könyve. Félreállítva tehát a nemegyszer álobjektív kritikusai megfontolásokat, mindjárt előljáróban megfogalmaznám első, köz-hiedelemszerűleg is döntő benyomásomat: Rákosy Gergely mostani tizennyolc írása élvezetes és érdekes olvasmány. A kajánság ördöge persze rögtön súgva hozzáteszi: lehet, hogy csak az elmúlt néhány esztendő gyengébbnek mondható szépirói teljesítményei között. A malíciát azonban más-korra kell hagynunk: Rákosy Gergely belletrista erényeit sorbaszedve jogosultak vagyunk még talán a hosszabb távú érdemesítésekre is.

Miért?

Először: írónk mesterségbeli készségei igen kifinomultak. Megkülönböztethető ábrázolás- és írásmódot alakított ki magának. És ezt, nem azzal érte el, hogy egyforma megoldású és hangnemű írásokat produkál, éppen ellenkezőleg, az epikus közlés különféle építőelemeinek kiválogatásában és összeillesztésében van egyéni ízlése és karaktere. Rákosy Gergely jól tud írni elbeszélést és novellát egyaránt, parabolát, paródiát úgyszintén. Megjelenítő ereje három dimenziójú figurákat, életszagú helyzeteket és atmoszférát prezentál. Fűszerezett humora van, szívesen kever groteszk mozzanatok is anyagába. Úgyesen peregnék és jellemző funkcióval bírnak párbeszédei, elemzők és kifejezők leírásai. Magabiztosan használja a belsőmonológ-formát, a nagyobb lélegzetű darabjaiban is képes ezzel feszültséget és bensőségességet tartani. Ennek folytán írónk általában is kedveli a tudatáram-technikát. Azaz: alkalmanként annyit ábrázol a valóságból, amennyi valamiképp visszatükröződik hőseinek tudatában, beágyazva azok és olykor saját szabad képzetársításait is az írás önkényes és látszólag csak többé-kevésbé rendezett folyamatába. Mindezen módszerbeli fogásokat Rákosy Gergely megfelelő világnézeti transzpozícióval használja. Írásainak természete így lesz alapjában véve nemcsak stílusa, hanem gondolatvitele szempontjából is dialektikus és dinamikus: egyszerre részletezően naturalisztikus és nagyvonalúan intellektuális, kímérten tárgyilagos és szenvedélyesen érzelmekre apelláló.

Másodszor: Írónk témaválasztása és -kezelése is igen izgalmas. A valóságot a maga sokszínűségében és változatosságában kívánja kutatni. A tények iránti érzékenysége kultúráltsággal, közéleti tudatossággal és tisztánlátással párosul. Tematikája széles körben mozog: érdekli a mázlista áruházi tolvaj és a jó kezű sebész egyetemista fiának mentalitása, a játék gőzgépért minden áldozatot meghozó kisfű és a félálomszerű kényszerű tűnődések közt élő idősebb zsidó asszony lelkivilága is. A kispika törvényeinek megfelelően, frappánsan magvasítva, szorosán véve egy ember - többnyire egy kismember - köré fonja történeteit. Megfigyelései látszólag a felülethez tapadnak, rendező elve azonban már utána megy az élettartalom rejtettebb mozgásainak. Vagyis: egy-egy létformán belül a természetszerűen lejátszódó, de fontos és tipikus események poentírozására, novellás-drámai kihegyezésére; a lényeges szociális összvetevők átélésére törekszik. Egy-egy kisvilág rövid időn belüli akut kérdését bogozgatva az írói érdeklődés voltaképp csaknem köznapi problémák felé orientálódik, viszont az egyszerű történetek mögött, a külterjes ábrázolás úgyszólván semmissé tevésével, nagyobb perspektívákba is pillanthatunk. Rákosy Gergely írásainak vonatkozásai, a gondos olvasónak, absztrakt értékűek is, egyetemes emberi jelentőségükkel telítettek. Levegősség és távlatosság van soraiban. A színterek, az érzélemállapotok, az egyénítés terjedelmének és mértékének változatossága oly módon fungál nála, hogy kifejezését adja az elidegenedés érzésének és a humanista szemléletnek is.

Kétségtelen: minden egyes fenti elemző-elismerő megjegyzés jobbára többekről is megállapítható kritikus sztereotípiának hathat. De gondoljuk végig: jóllehet, az egyes észrevételek egyenként talán valóban jellemzők lennének másokra is, viszont mindegyik így együtt és joggal, meggyőződésem szerint, ezúttal csak Rákosy Gergely novellisztikáját méltányolhatják. (*Szépirodalmi Könyvkiadó 1968.*)

BORBÉLY SÁNDOR

A fül (1968)

Rákossy ? Gergely írja novelláskönyvéről:

„Van ez a kötelező szokás. A fül. Nem értem és nem szeretem, hiszen aki a könyvet elolvassa, úgyis többet megtud az íróról, mint akármilyen fülből. Ezenkívül, még zöldfülű olvasó koromban, a fülek rettenetes sok csalódást okoztak nekem. Két eset van ugyanis: a fület vagy az író vagy a kiadó írja. Ez utóbbi esetben általában arról értesül az olvasó, hogy egy „sziporkázóan szellemes“, „igényes és elgondolkoztató“ könyvet tart a kezében, mely társadalmunk, sőt: az emberiség „legégetőbb“ problémáit „boncolgatja“. Aztán nekilát az ember a könyvnek, mely szinte kizárólag ilyenféle szövegeket „hordoz“: - Mi van, Gizi? - Dögunalom! - mondta a lány, lányosan asszonyos keble repegette blúzát“ - és hamarosan kiderül, hogy nem a fülnek, hanem Gizinek van igaza. Ha az író írja a fület, akkor természetesen - néhány elmekórtani esettől eltekintve - nincs képe közvetlenül dicsérni a Művet, hanem rendszerint Vallomást tesz, mely szerint legeslegesősorban „az ember és az ő problémái érdeklik“ (bár nem tudom, hogy egy szépíró mi más érdekelhetne), és „harmóniává szeretné ötvözni a belső világú és a külső világú félelmetes ellentmondásait“ (nem rossz! - esküszöm, az idézet nem kitalált), meg, hogy „minden soráért rettenetesen megküzd, éjjel felszerken álmaiból, töröl, javít, beszúr, van olyan mondata, amit száztizennégyyszer írt újjá, s még tulajdonképpen mindig nincs vele megelégedve (ravasz fogás arra az esetre, ha netán az olvasó sem lenne megelégedve maradéktalanul), vagy éppen ellenkezőleg kijelenti, hogy a vaskos könyv alig néhány hét alatt „szinte egyetlen folyamban ömlött ki belőle“, mint a láva (olvasó, tehát ámulj el, és bármiféle kifogásaid lennének, vedd figyelembe, hogy milyen szédítő gyorsasággal készült a Mű) – és így tovább, és így tovább.

Pedig mindez hiábavaló. Mert egy könyv vagy jó vagy rossz – a két kategória különféle fokozataitól most eltekintve. S ha rossz, az olvasó semmiképpen nem fogja enyhítő körülményként elbírálni sem az író nehéz gyerekkorát, sem küzdelmes életét, sem esetleges börtönéveit, de még azt sem, ha a karját levágta a villamos, és a lábával volt kénytelen írni. Nincs enyhítő körülmény.

És mindezek tudatában mégis elárulok valamit. A kiadó és a szerkesztőm minden szemfüles ébersége ellenére sikerült becsempésznem kötetembe néhány gyenge novellát. Szándékosan. Legyen mit mihez viszonyítani. S aztán a kritikusokra is kell gondolni. Ha netán dicsérnek, akkor is kell nekik, amibe belemarhatnak, s így tán nem éppen az író legkedvesebb írásai jutnak erre a sorsra. Legalábbis a lehetőség megvan rá.

No és a többi? Hát azt majd megítéli minden író legfőbb kritikusa: a kedves olvasó.“

2 Brigitte Bardot - de

REGELY RÁKOSY: ENTDECKT: BRIGITTE BARDOT

Ich halte es für unnötig und unfair, den Wert dieses Kurzgeschichtenbandes aufgrund der Tatsache herabzusetzen, dass es sich erst um den zweiten Kurzgeschichtenband des Autors handelt, der erst recht spät zum Verlag kam. Abgesehen von den manchmal pseudoobjektiven kritischen Überlegungen möchte ich meinen ersten Eindruck vorwegnehmen, der nach allgemeiner Meinung entscheidend ist: Gergely Rákosys derzeit achtzehn Werke sind eine unterhaltsame und interessante Lektüre. Natürlich flüstert der Teufel der Bösartigkeit sofort und fügt hinzu: Vielleicht nur einer unter den schwächeren Romanen der letzten Jahre. Aber lassen wir die Häme für ein anderes Mal: Wenn wir Gergely Rákosys Verdienste als Belletrist aufzählen, haben wir vielleicht sogar Anspruch auf längerfristige Würdigung.

Warum?

Erstens, die handwerklichen Fähigkeiten unseres Autors sind sehr ausgefeilt. Er hat einen unverwechselbaren Darstellungs- und Schreibstil entwickelt. Und das hat er nicht dadurch erreicht, dass er Texte mit einheitlicher Lösung und gleichem Tonfall verfasst hat, sondern er hat einen individuellen Geschmack und Charakter bei der Auswahl und Kombination der verschiedenen Bausteine der epischen Kommunikation. Gergely Rákosy ist gut darin, Erzählungen und Kurzgeschichten sowie Gleichnisse und Parodien zu schreiben. Seine visuelle Kraft präsentiert dreidimensionale Figuren, lebensechte Situationen und Atmosphäre. Sein Humor ist gespickt mit Komik und er baut gerne groteske Momente ein. Seine Dialoge sind gekonnt spritzig und haben eine charakteristische Funktion, seine Beschreibungen sind analytisch und ausdrucksstark. Er nutzt selbstbewusst die Form des inneren Monologs und schafft es, auch in seinen größeren Stücken Spannung und Intimität aufrechtzuerhalten. Aus diesem Grund mag unser Autor im Allgemeinen die Technik des Bewusstseinsstroms. Das heißt, er schildert gelegentlich so viel von der Wirklichkeit, wie sich irgendwie im Bewusstsein seiner Helden widerspiegelt und bettet deren und manchmal auch seine eigenen freien Bildassoziationen in den willkürlichen und scheinbar nur mehr oder weniger geordneten Prozess des Schreibens ein. Gergely Rákosy nutzt alle diese Methoden mit einer angemessenen weltanschaulichen Umsetzung. Die Natur seiner Schriften wird daher grundsätzlich dialektisch und dynamisch sein, nicht nur in Bezug auf den Stil, sondern auch in Bezug auf sein Denken: Sowohl detailliert naturalistisch als auch großzügig intellektuell, maßvoll objektiv und leidenschaftlich an Emotionen appellierend.

Zweitens, auch die Wahl und Behandlung der Themen durch unseren Autor ist sehr spannend. Er möchte die Realität in ihrer Vielfältigkeit und Vielfalt erforschen. Seine Sensibilität für die Fakten verbindet sich mit Kultur, öffentlichem Bewusstsein und Klarheit. Seine Themen sind breit gefächert: Sie reichen von der Mentalität des glücklichen Ladendiebs und des gutherzigen Chirurgiestudentensohns über die Aufopferung des kleinen Jungen, der alles für die Spielzeugdampflok opfert, bis hin zur Psyche der älteren Jüdin im Zustand halb träumerischer Zwangsbetrachtung. Den Gesetzen des Kleinepischen folgend, webt er seine Geschichten um einen Mann - meist ein kleiner Mann - herum in einer prägnanten, dicht gewebten Weise. Seine Beobachtungen scheinen an der Oberfläche zu bleiben, aber sein Organisationsprinzip verfolgt bereits die verborgeneren Bewegungen des Lebensinhalts. Mit anderen Worten: Er versucht, das natürlich vorkommende, aber wichtige und typische Geschehen innerhalb einer Existenzform zu poetisieren, in Form von Kurzgeschichten zu dramatisieren, die wesentlichen sozialen Elemente zu erfassen. Indem er versucht die akuten Probleme einer kleinen Welt in kurzer Zeit aufzugreifen, richtet sich das Interesse des Schriftstellers auf fast alltägliche Probleme, aber hinter den einfachen Geschichten, indem er die äußere Darstellung praktisch negiert, können wir auch größere Perspektiven betrachten. Durch die Auseinandersetzung mit der akuten Problematik einer kleinen Welt in kurzer Zeit richtet sich das Interesse des Autors auf fast alltägliche Probleme, doch hinter den einfachen Geschichten können wir, indem wir sozusagen die äußere Darstellung aufheben, auch in größere Perspektiven blicken. Die Implikationen von Gergely Rákosys Schriften sind für den aufmerksamen Leser auch von abstraktem Wert, gesättigt mit ihrer universellen menschlichen Bedeutung. Seine Zeilen haben eine gewisse Leichtigkeit und Perspektive. Die Vielfalt der Szenen, der Gefühlszustände, des Umfangs und des Ausmaßes der Individualisierung funktioniert bei ihm auf eine Weise, die ein Gefühl der Entfremdung und eine humanistische Perspektive zum Ausdruck bringt.

Zweifellos kann jede der obigen analytischen und kognitiven Bemerkungen als kritisches Stereotyp für viele andere Werke angesehen werden. Aber denken wir darüber nach: Auch wenn jede der Bemerkungen für sich genommen in der Tat typisch für andere sein mag, so können doch alle zusammen und zwar zu Recht, wie ich überzeugt bin, der Fiktion von Gergely Rákósy nur gerecht werden. (*Buchverlag für Belletristik 1968.*)

BORBÉLY SÁNDOR

Der Klappentext (1968)

Gergely Rákósy schreibt über seinen Kurzgeschichtenband:

Es gibt diese obligatorische Gewohnheit. Den Klappentext. Ich verstehe es nicht und es gefällt mir auch nicht, denn wer das Buch liest, erfährt mehr über den Autor als aus jedem Klappentext. Außerdem haben mich diese damals, als ich ein unerfahrener Leser war, sehr enttäuscht. Es gibt zwei Fälle, entweder der Text wird vom Autor oder aber vom Herausgeber geschrieben. Im letzteren Fall wird dem Leser in der Regel mitgeteilt, dass er ein *sprühend geistreiches*, ein *anspruchsvolles und zum Nachdenken anregendes* Buch in der Hand hält, das die *drängendsten* Probleme unserer Gesellschaft und sogar der Menschheit *analysiert*. Aber dann fängt man das Buch an zu lesen, welches fast ausschließlich mit Texten wie diesen *gefüllt* ist:

„Was ist los, Gizi?“

„Mir ist langweilig!“, sagte das Mädchen, wobei ihr Busen die Bluse fast sprengte.

Und es stellt sich bald heraus, dass Gizi, nicht der Klappentext recht hat. Wenn der Autor den Klappentext schreibt, dann ist er natürlich, abgesehen von einigen psychiatrischen Fällen, nicht in der Lage, das Werk direkt zu loben, sondern legt meist ein Bekenntnis ab, dass ihn in erster Linie *der Mensch und seine Probleme interessiert* (Obwohl ich nicht weiß, woran ein Romanautor sonst noch interessiert sein könnte.) und *die erschreckenden Widersprüche des inneren und des äußeren Universums in Harmonie vereinen will* (Nicht schlecht! Ich schwöre, das Zitat ist nicht erfunden.) und das:

Er fürchterlich um jede Zeile kämpfte, nachts aus seinen Träumen aufwachte, strich, korrigierte, einfügte. Er hatte Sätze, die er hundertzehn Mal umschrieb und mit denen er immer noch nicht wirklich zufrieden war (Ein raffinierter Trick für den Fall, dass der Leser auch nicht ganz zufrieden ist.) oder er sagt sogar das Gegenteil, dass das gewaltige Buch in nur wenigen Wochen *in einem fast einzigen Strom aus ihm herausfloss*, wie Lava (Leser, staune also und wenn du Einwände hast, nimm die schwindelerregende Geschwindigkeit zur Kenntnis, mit der das Werk entstanden ist.) und so weiter und so fort.

Aber all das ist vergeblich. Denn ein Buch ist entweder gut oder schlecht, abgesehen von den verschiedenen Graden der beiden Kategorien. Und wenn es schlecht ist, wird der Leser die schwierige Kindheit des Autors, seine Überlebenskämpfe, seine möglichen Jahre im Gefängnis oder sogar die Tatsache, dass ihm von einer Straßenbahn die Arme abgetrennt wurden und er gezwungen war, mit den Beinen zu schreiben, in keiner Weise als mildernde Umstände betrachten. Denn es gibt keine mildernden Umstände!

Und vor diesem Hintergrund werde ich Ihnen etwas sagen. Trotz aller Wachsamkeit des Verlegers und meines Lektors gelang es mir, ein paar schwache Kurzgeschichten in meinen Band zu schmuggeln. Absichtlich. Damit ich sie mit anderen vergleichen kann. Und dann muss man auch an die Kritiker denken. Selbst wenn sie mich loben, brauchen sie etwas, woran sie sich festbeißen können und so sind es nicht gerade die favorisierten Geschichten des Autors, die dieses Schicksal erleiden. Zumindest besteht die Chance dazu.

Und was ist mit dem Rest? Nun, das muss der Hauptkritiker eines jeden Schriftstellers beurteilen: Der liebe Leser.

Alle Rechte und Pflichten bei Borbély Sándor,
der Universität der Wissenschaften Szeged,
der Zentralen Universitätsbibliothek Attila József
Übersetzung: Dipl.- Ing. Björnstjerne Zindler, M.Sc.
Im Zweifel gilt die ungarische Fassung.
Keine kommerzielle Nutzung!

L^AT_EX 2 ϵ